

Glavni odbor Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije je na seji **24. marca 2022**, na podlagi 27. člena Statuta Zveze, sprejel

PROGRAMSKA IZHODIŠČA DELOVANJA ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV ZA VREDNOTE NOB SLOVENIJE

ZA LETI 2022-2023

1. Uvod

Zveza združenj borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja Slovenije (v nadaljevanju: Zveza) je domoljubna, prostovoljna, neprofitna protinacifašistična nevladna organizacija civilne družbe, s statusom delovanja v javnem interesu, v katero se zaradi uresničevanja svojih skupnih ciljev in interesov združujejo združenja borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja Slovenije.

Zveza deluje v skladu s svojimi vrednotami, statutom, programskimi izhodišči in sklepi Glavnega odbora kot najvišjega organa Zveze, operativno pa skladno s sklepi Predsedstva. Ob tem dosledno spoštuje demokratična merila, upošteva različnost mnenj in strpnega dialoga ter s tem utrjuje enotnost delovanja Zveze.

Kot nevladna organizacija civilne družbe se Zveza odziva na aktualna družbena vprašanja, daje javno mnenje in predloge za izboljšave. Pri tem se zavzema za temeljne vrednote narodnoosvobodilnega boja, ki predstavljajo tudi poslanstvo delovanja naše organizacije. Glavno vodilo Zveze je vrednota proti-nacifašizma.

Na več kot 70-letno tradicijo delovanja Zveze borcev smo ponosni in naša temeljna naloga je ohranjanje spomina in pomena slovenskega narodnoosvobodilnega boja. Naše delovanje bazira na zgodovinskem obdobju narodnoosvobodilnega boja, kot prelomnega trenutka za preživetje in identiteto slovenskega naroda!

V našo organizacijo se združujejo veterani in čedalje bolj simpatizerji, ki se zavzemajo za ohranjanje poslanstva naše organizacije. Za informiranje članstva in širše javnosti, je ključnega pomena naše glasilo Svobodna beseda.

Zveza je aktivna članica Koordinacije domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije (KoDVOS), s katero nas družijo skupne vrednote. KoDVOS deluje usklajeno, saj se zaveda, da smo skupaj lahko učinkovitejši. Naša naloga v KoDVOS je poskrbeti za izročila zgodovinskih pridobitev slovenskega narodnoosvobodilnega boja v obdobju 1941 – 1945.

Zveza se bo tudi na čezmejnem in širšem mednarodnem področju še naprej, motivirana z vrednotami in vlogo NOB in OF in njune, tudi širše, mednarodno priznane in prepoznavane posebnosti, aktivno zavzemala za spoštovanje vrednot in načel, ki so mednarodnopravno deklarirane in utemeljene predvsem v dokumentih OZN (svoboda, mir, spoštovanje načel kolektivne varnosti, miroljubnega sodelovanja in razreševanje sporov ter vladavine prava, spoštovanje političnih, socialnih in ekonomskih človekovih pravic in svoboščin, socialna pravičnost, dejavni humanizem in solidarnost); aktivno sodelovala v aktivnostih za ohranjanje antifašizma in antinacizma kot temelja sodobne Evrope in za zoperstavljanje vsem različnim novodobnim pojavnim oblikam njunega obujanja, oblastnega nasilja in terorizma in novodobnega imperializma (neoliberalnega kapitalizma). Zveza bo aktivno nastopala proti pojavom zgodovinskega revizionizma in se zoperstavljala vsem oblikam rasizma, diskriminacije in uporabe sile in nasilja, podpora osvobodilnim gibanjem ter še naprej krepila sodelovanje z veteranskimi in antifašističnimi organizacijami v bilateralnih in multilateralnem okviru.

Za učinkovitejše delovanje naše organizacije so pomembni tudi stalni stiki z vsemi družbenimi deležniki na državni in občinskih ravneh. Kot civilnodružbena organizacija si bomo tvorno prizadevali za vključevanje stališč Zveze in našega članstva v programska izhodišča za delovanja vlade, parlamenta in drugih državnih organizacij.

Pomemben mejnik v letu 2022 so parlamentarne volite. Aktualna vlada vrednotam NOB ni naklonjena in ves čas svojega vladanja poskuša zmanjšati pomen Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije ter spremeniti zgodovinska dejstva polpretekle zgodovine. Revidiranje zgodovine je bilo najbolj očitno ob vložitvi Zakona o državnih praznikih, s katerim naj bi prvi upor proti okupatorju na slovenskem bil na Mali gori in ne več 27. april, dan OF, ki je mobiliziral večino Slovencev in jih organizirano pozval k upor proti okupatorju. Čaščenje kolaboracije je najbolj zavržno dejanje. Posledično se žal se spreminja podoba slovenske družbe, kar nas vodi k odkluku od evropskih vrednot združene Evrope. Zato bomo kot pomemben del civilne družbe tudi mi tvorno sodelovali s političnimi strankami, ki v svojem bistvu poudarjajo pomen NOB.

Čas je za odločen nastop in ubranitev vrednot NOB ter partizanskega boja na katerem temeljijo mir, svoboda, demokracija in nenazadnje tudi neodvisna in samostojna Republika Slovenija. Na vse naštetu smo ponosi in naredili bomo vse, da se Zveza združenj borcev za vrednote NOB Slovenije v naslednjem obdobju še bolj okrepi in ostane ena izmed najpomembnejših organizacij civilne družbe.

2. Organizacijske in kadrovske usmeritve Zveze

Zveza skrbi za enakomerno razvejano dejavnost naše organizacije po združenjih, ki predstavljajo teritorialno enoto oz. matično celico naše Zveze. Ključne usmeritve in naloge izvaja naše članstvo znotraj združenj. Pokrajinski sveti so posvetovalna telesa združenj na območju dogovorjenih krajevnih območij in služijo koordiniranemu izvajanju nalog širšega pomena.

Zveza kot zelo številčna nevladna organizacija se trudi pomlajevati svoje kadre tako na nivoju Zveze, kot na nivoju teritorialnih enot. Nujno je pridobivati mlajše kadre, ki bodo s poznavanjem sodobnih orodij delovanja, uspešno prenašali namen in poslanstvo naše organizacije na še mlajše rodove in tako poskrbeli, da bo naša organizacija delovala tudi v prihodnosti.

Naš cilj je ohraniti in okrepiti delovanje združenj na vseh območjih Slovenije. Podlaga za to je uspešno delovanje preko 700 krajevnih organizacij znotraj 84 združenj oz. društev, ki so vključena v Zvezo.

Na področju organizacijskega delovanja ZZB, bo v prihodnjem obdobju Komisija za organizacijska in kadrovska vprašanja, pripravila predloge za prenavo organizacijskega delovanja organov ZZB, kar bo predstavljalo podlago za vsebinsko modernizacijo naše organizacije.

3. Odzivi na ponarejanje zgodovinskih dejstev o dogodkih in osebnostih iz obdobja NOB

Zveza spremlja objave v strokovni literaturi in medijih, ki zadevajo vprašanja druge svetovne vojne in narodnoosvobodilnega gibanja ter posameznih udeležencev tedanjega dogajanja. Temu primerno se odzivamo na morebitna ponarejanja zgodovinskih dejstev o dogodkih in osebnostih iz obdobja NOB. Naše vodilo sporočil za javnost so argumenti! Zato spodbujamo znanstveno in raziskovalno delo na področju NOB. V tem okviru bo ključna aktivnost naše Komisije za zgodovino.

Zveza si bo v okviru preprečitve obujanja neofašizma in drugih ekstremnih politik, še naprej prizadevala za uvedbo zakona o prepovedi uporabe nacističnih in fašističnih simbolov ter povečevanja nacizma, fašizma ter drugih nasilnih ideologij.

Zveza bo za potrebe promocije pripravila materiale z enotno celostno grafično podobo, ki bodo služili kot sredstvo za naše delovanje z javnostjo. Hkrati pa bo pripravljena mobilna razstava o pomenu in temeljih NOB, ki bo služila kot gradivo za prenos zgodovinskega izročila na mlade rodove.

4. Prizadevanje za ohranitev in uveljavljanje ustavno ter zakonsko varovanih pravic udeležencev NOB in drugih članov

Zveza spremlja uresničevanje pravic borcev in drugih udeležencev NOB po veljavnih zakonih o vojnih veteranih, žrtvah vojnega nasilja, vojnih invalidih, vojnih grobiščih ter po predpisih o pokojninskem in invalidskem ter zdravstvenem zavarovanju. Pristojni organi Zveze se vključujejo v razpravo o morebitnih spremembah zakonodaje in v pripravo predlogov sprememb. Pri pristojnih državnih organih posredujemo, če ugotovimo kršenje teh predpisov ali namere za zmanjševanje pravic.

Spremljamo dogajanje na področju zdravstvene in socialne varnosti v Sloveniji in nasprotujemo morebitnim predlogom za kršenje socialno-zdravstvenih pravic udeležencem NOB in drugim članom naše organizacije.

Kot že doslej, se bomo tudi v prihodnje zavzemali za ohranitev javnega zdravstva, solidarnostnega principa na področju zdravstva in socialnega varstva ter za ohranitev našemu članstvu in tudi drugim starejšim dostopne javne zdravstvene službe. V skladu z zmožnostmi spremljamo tudi stanje in potrebe našega članstva na zdravstvenem in socialnem področju.

5. Osvobodilna fronta kot temelj slovenske državnosti

Osrednji državni praznik in tudi krovni praznik ZZB je dan upora proti okupatorju. Na ta dan se spomnimo pomena Osvobodilne fronte Slovenskega naroda. Zveza s praznovanjem vsakoletne obletnice nastanka OF, obeleži pomen ustanovitve in zgodovinsko vlogo OF. Pri obeleževanju praznika OF je nujno poudariti, da so to tudi temelji samostojne Republike Slovenije, saj predstavljajo zgodovinsko vlogo NOB k temeljem slovenske državnosti.

Namen in cilj praznovanja obletnice OF je spodbuditi slovensko javnost k zavedanju, da zmaga svobodoljubnih sil mednarodne koalicije proti naci-fašizmu, del katere je bila tudi slovenska narodnoosvobodilna vojska, ne sme biti razumljena kot samoumevna pridobitev generacije borcev in aktivistov OF. Ta zmaga slovenskega NOB predstavlja temelj za osnovanje sodobnega, demokratičnega in svobodoljubnega sveta, pridobitve pa je potrebno nenehno negovati. Na teh temeljih je nastala tudi samostojna država Republika Slovenija!

Pridobitve OF so zgodovinskega pomena za slovenski narod. Priborjena je bila združena Slovenija s priključitvijo Primorske in naslanjajoč se na pravico do samoodločbe naroda je bila ustvarjena nova država Slovenija znotraj okvirov jugoslovanske federacije. Prav ta pridobitev je bila nato s plebiscitom in osamosvojitveno vojno 1991 temelj za nastanek neodvisne Republike Slovenije.

Fašizem in nacizem sta bila tudi za Slovence največje zlo vseh časov. Zato bomo na vseh prireditvah, obsojali novodobne pojave tega zla ali njegovo relativiziranje, posebej pa tudi pačenje ali ponarejanje zgodovinskih dejstev na slovenskih tleh. Naše ključno sporočilo je zavzemati se za mir, saj se zlo vojne nikoli več ne smo ponoviti!

80 let Dražgoške bitke

V letu 2022 bo poleg drugih pomembnih praznovanj ZZB osredotočena na 80-letnico Dražgoške bitke. Boj Cankarjevega bataljona v Dražgošah med 9. in 11. januarjem 1942 je predstavljal zaključek vstaje proti okupatorju na Gorenjskem in prva neposredna partizanska bitka proti mnogo močnejšemu sovražniku. Zaradi junaškega odpora partizanov proti sovražniku, ko je bil ta na vrhuncu svoje moči, je Dražgoška bitka že med drugo svetovno vojno postala odmevna preko slovenskih meja. Dražgoška bitka simbolizira vso junaštvo slovenskega naroda, ki ga je pokazal v boju proti fašizmu in nacizmu. Kruta usoda vasi in vaščanov pa opominja na usodo, ki so nam jo namenili okupatorji ter na trpljenje in žrtvovanje, ki je bilo potrebno, da smo si izborili svobodo.

80 let Roške ofenzive in Dolomitske republike

ZZB bo v letu 2022 posebno pozornost namenila tudi *Roški ofenzivi*, imenovani tudi ofenziva "Primavera", ki je bila največja operacija italijanske vojske med drugo svetovno vojno za uničenje odporniškega gibanja med julijem in oktobrom 1942. Z množično uporabo vojske so fašisti hoteli "očistiti" ozemlje in uničiti odpor prebivalcev. Med ofenzivo je italijanska vojska zagrešila najhujše zločine, ki se jih lahko opredeli kot "etnično čiščenje": pobijanje prebivalstva, požige naselij, pregone ljudi v taborišča in ropanje.

Dolomitska republika je bilo osvobojeno ozemlje na območju Polhograjskega hribovja, kjer je bil med oktobrom 1942 in aprilom 1943 sedež vodstva narodnoosvobodilnega gibanja. To je bilo po italijanski ofenzivi poleti 1942 najbolj pomembno partizansko osvobojeno ozemlje, ki je omogočilo daljni razvoj narodnoosvobodilnega gibanja.

80 let Nanoške bitke

V letu 2022 bomo obeležili tudi 80. obletnico Nanoške bitke, ki je ena prvih bitk primorskih partizanov. Nanos predstavlja za Primorce prizorišče pomembnih zgodovinskih dogodkov, ki so že pred in po bitki na Nanosu nakazovali smer in cilje protifašističnega in narodnoosvobodilnega boja na Primorskem.

Nanoška bitka, ki se je zgodila 18. aprila 1942, je bila v samem bistvu pomenila poziv Primorcem k uporu in ta poziv so sprejeli tako doma kot tudi širom po svetu, saj so za Nanoško bitko slišali prav vsi, o njej so pisali celo italijanski časopisi.

80 let smrti narodnega heroja Toneta Tomšiča

Narodni heroj Tone Tomšič je bil kot generalni sekretar CK KPS eden od vodij odporniškega gibanja na Slovenskem med drugo svetovno vojno. Italijanski okupatorji so ga ujeli, mučili in obsodili na smrt. Njegova eksekucija je bila izvršena s strani fašističnega okupatorja, dne 21. maja 1942, s streljanjem v Gramozni jami.

Njegovo ime je neločljivo povezano z narodnoosvobodilnim bojem Slovencev med drugo svetovno vojno, po njem je bil imenovana tudi prva slovenska partizanska brigada.

6. Spominske prireditve

Zveza in naša združenja prirejamo številne proslave in druge prireditve, z namenom ohranjanja tradicije, sporočilnosti in pridobitev narodnoosvobodilnega boja.

Osrednje slovesnosti, ki jih organizira Zveza so:

- ✓ slovesnost ob obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda;
- ✓ slovesnost ob obletnici dneva zmage;
- ✓ akademija ob mednarodnem Dnevu spomina na žrtve holokavsta;
- ✓ slavnostna razširjena seja predsedstva Zveze ob dnevu upora proti okupatorju;
- ✓ osrednje slovensko srečanje taboriščnic, taboriščnikov, ukradenih otrok in izgnancev ob obletnici osvoboditve taborišča Ljubelj;

- ✓ spominska slovesnost ob obletnici osvoboditve fašističnega koncentracijskega taborišča Kampor na otoku Rabu.

Načrtovani koledar Zveze in združenj obsega okoli 700 proslav, pohodov in drugih prireditev ter 1.200 komemoracij letno! Te aktivnosti so razporejene po celotnem območju Slovenije in temeljijo na zgodovinskih dogodkih iz obdobja NOB.

7. Kajuhovo leto

Leta 2022 bo minilo 100 let od rojstva enega največjih partizanskih pesnikov, Karla Destovnika – Kajuha. Zato bo ZZB NOB Slovenije to leto proglasila kot »Kajuhovo leto«. V ta namen bomo pripravili več aktivnosti. V sodelovanju z lokalnimi organizacijami ter Ustanovo Franc Rozman Stane bomo v Velenju (predvidoma aprila 2022) pripravili dobrodelni koncert »Samo en cvet«. V decembru 2022, prav tako v sodelovanju z lokalnimi organizacijami v Šoštanju, načrtujemo akademijo ob 100. obletnici rojstva Kajuha. Celotno prihodnje leto bo ZZB na temo Kajuhovega leta uporabljala tudi priložnostni znak. Osrednjo slovesnost ob dnevu upora proti okupatorju v letu 2022, bomo vsebinsko posvetili Kajuhu.

8. Skrb za spomenike in spominska znamenja NOB

Po podatkih Ministrstva za kulturo je v Sloveniji v register kulturne dediščine pod geslom "druga svetovna vojna" vpisanih 2.692 spominskih objektov in krajev, povezanih s tem obdobjem, od tega je 964 javnih spomenikov, 658 spominskih plošč, 421 spominskih znamenj, 151 grobišč, 140 grobov, 30 partizanskih bolnišnic, 20 spominskih parkov oziroma hiš, 7 partizanskih tiskarn. Med njimi jih je 751 razglašeni za kulturni spomenik lokalnega pomena, 21 pa za spomenik državnega pomena. Drugi spomeniki imajo status registrirane dediščine.

Vendar to ni končno število slovenskih spomenikov, ki so posvečeni NOB. Po naših podatkih je v Sloveniji več kot 7.000 spomenikov in spominskih znamenj iz časa NOB, ki predstavljajo velik finančni zalogaj za vzdrževanje. Za njihovo tekoče vzdrževanje in čiščenje skrbi članstvo krajevnih organizacij, marsikje tudi s sodelovanjem lokalnih skupnosti.

Za obnovo spomenikov skrbijo večinoma občine, prav tako tudi krajevne organizacije in združenja, večinoma s prostovoljnim delom, zbiranjem denarnih prispevkov pri članih in drugih državljanih ter z donacijami gospodarskih in drugih organizacij. Izjemoma za obnovo poskrbi tudi država, ko gre za spomenike državnega pomena.

Posebno skrb predstavljajo spomeniki in znamenja NOB, ki niso vpisani v register kulturne dediščine in nimajo statusa kulturnega spomenika. Večinoma so sicer spomeniki dobro vzdrževani, problem predstavlja lastninsko-pravni status, zlasti kadar se spomeniki nahajajo na nepremičninah v zasebni lasti. Problem predstavlja nezainteresiranost države za sistematično vzdrževanje in ureditev sistematičnega vpisa vseh spomenikov NOB v register.

Temeljni problem je lastniška neurejenost spomeniškega varstva, saj precejšen del posameznih spomenikov še ni vpisan v registre in nima urejenega »javnega« lastništva. Kjer gre za spomenike na zasebnih zemljiščih, tudi ni urejena morebitna služnost. Potrebno je spodbujati postopke vpisovanja neregistriranih spomenikov v Register kulturne dediščine oziroma z urejanjem njihovega lastniškega statusa. Teh problemov se je potrebno lotiti individualno, glede na posamezno spominsko znamenje.

Hkrati smo posebej opozarjamo na primere vandalizma nad spomeniki NOB, ki se dogajajo v zadnjem času. Za sistematično in zakonsko ureditev zaščite spomenikov NOB si bomo aktivno prizadevali tudi v prihodnje. Prav tako je potrebno vzpostaviti sistemsko sodelovanje z Ministrstvom za zunanje zadeve, zaradi vzdrževanja spomenikov NOB izven teritorija Republike Slovenije.

Leta 2016 zastavljeni projekt zbiranja podatkov o partizanskih spominskih obeležjih na portal Geopedia se uspešno razvija. Do konec leta 2021 do je bilo tako digitalno vpisanih že več kot 7.000 spomenikov in obeležij NOB!

Posebej odločno se zoperstavljamo odstranjevanju spomenikov in kulturne dediščine NOB, zlasti kadar gre za prestavljanje spomenikov iz različnih razlogov, ki pa bi lahko imelo za posledico okrnitev njihove zgodovinske pričevalnosti in sporočilnosti, njihovega pomena in dostojanstva.

Z resornim ministrstvom aktivno sodelujemo pri pripravi vsakoletnega programa obnove vojnih grobišč. Prizadevamo si, da bi tudi Ministrstvo za kulturo imelo takšen posluh za urejenost spomenikov in drugih znamenja iz NOB.

9. Mednarodna dejavnost

Zveza se bo tudi na čezmejnem in širšem mednarodnem področju še naprej aktivno zavzemala za spoštovanje vrednot in načel, ki so mednarodnopravno deklarirane in utemeljene predvsem v dokumentih OZN (svoboda, mir, spoštovanje načel kolektivne varnosti, miroljubnega sodelovanja in razreševanje sporov ter vladavine prava, spoštovanje političnih, socialnih in ekonomskih človekovih pravic in svoboščin, socialna pravičnost, dejavni humanizem in solidarnost); aktivno sodelovala v aktivnostih za ohranjanje antifašizma in antinacizma kot temelja sodobne Evrope in za zoperstavljanje vsem različnim novodobnim pojavnim oblikam njunega obujanja, oblastnega nasilja in terorizma in novodobnega imperializma (neoliberalnega kapitalizma) ter aktivno zoperstavljanje vsem oblikam rasizma, diskriminacije in uporabe sile in nasilja, podpora osvobodilnim gibanjem ter v skladu s temi usmeritvami še naprej krepila sodelovanje z veteranskimi in antifašističnimi organizacijami v bilateralnih in multilateralnem okviru.

V Zvezi bomo podpirali takšno zunanjo politiko Republike Slovenije, ki bo prispevala k miru in varnosti ter medsebojnemu razumevanju in sodelovanju v Evropi ter svetu. Aktivno bomo spremljali vojna žarišča v Evropi in po svetu. Opozarjali bomo na nesprejemljivost napadalnih vojn in oboroženih spopadov, še posebej vojaških spopadov različnih velesil na ozemljih tretjih držav, opozarjali bomo tudi na nevarnosti terorizma in kibernetičnih vojn po svetu. Kritično bomo

obravnavali pojave neofašizma in neonacizma pri nas, v sosednjih državah in širše ter o svojih dognanjih obveščali javnost.

Skupaj z drugimi veteranskimi organizacijami v RS, ki so tudi članice Svetovne veteranske organizacije bomo še naprej aktivno sodelovali v aktivnostih te svetovne organizacije, tudi s pobudo za izvedbo določenega dogodka, s katerim bi le dodali še dodatno razsežnost obeleževanju jubilejev v prihodnjem obdobju.

Nadaljevali bomo stike s predstavniki veteranskih organizacij v tujini, ki gojijo vrednote osvobodilnega boja proti fašizmu in nacizmu, ter se programsko in dejansko zavzemajo za enake vrednote kot Zveza. Sodelovanje se bo zlasti nadaljevalo z ANPI – Vsedrjavno zvezo partizanov Italije, na vsedrjavni ravni in na že doslej razvejanem sodelovanju na regijski in lokalni ravni. Nadaljevali bomo sodelovanje z borčevskim in antifašističnimi združenji na Hrvaškem, v Srbiji, Bosni in Hercegovini, Črni gori ter Severni Makedoniji. Ohranili bomo stike in sodelovanje z Rusko zvezo veteranov in se povezovali s sorodnimi organizacijami v drugih državah.

Podpirali bomo sodelovanje združenj na obmejnih območjih s čezmejnimi veteranskimi organizacijami pri skupnih počastitvah dogodkov iz odporiškega gibanja in skrbi za spomenike.

Konkretne mednarodne aktivnosti v prihodnjem obdobju:

- ✓ **Obravnavali bomo aktualna vprašanja v mednarodnem okolju.** Komisija za mednarodne odnose bo praviloma na vsaki seji imela razpravo o aktualni mednarodni situaciji, še posebej iz vidika vrednot ZZB ter programskih usmeritev; o tem kaj je novega v mednarodnih organizacijah, zamejstvu, v bivšem jugoslovanskem prostoru;
- ✓ Skupaj z drugimi veteranskimi organizacijami bomo skušali razjasniti neodzivnost na **vabilo predsedniku WVF za obisk RS v 2021. letu** ter pobudo ponoviti v letu 2022.
- ✓ V letu 2022 pričakujemo obisk V. Hantija, **predsednika Zveze antifašistov Madžarske in FIR.**
- ✓ V 2022. letu bomo **zaključili EU projekt »Evropska antifašistična dediščina – sredstvo za boj proti diskriminaciji in nestrpnosti«**, ki ga izvajamo skupaj s SABA Hrvaške in SABNOR BiH.
- ✓ Z **ANPI -VZPI** bomo nadaljevali sodelovanje na podlagi dogovorov iz razgovora v Trstu, septembra 2020 in v decembru 2021. leta v Ljubljani. Posebno pozornost bomo namenili: zanikanju zgodovine v Italiji in spominu na fašistični napad na takratno Jugoslavijo – nova skupna strokovna, zgodovinska srečanja.
- ✓ Z **Zvezo koroških partizanov** bomo nadaljevali sodelovanje. V letu 2022 bo vodstvo ZZB obiskalo avstrijsko Koroško.
- ✓ **Sodelovanje z borčevskimi in antifašističnimi organizacijami v državah na območju bivše SFRJ** na lokalni, regionalni in državni ravni. Komisija za mednarodne odnose bo pripravila predlog usmeritev za širitev ter načrtovanje in usklajevanje tega sodelovanja in dokončala pregled tega sodelovanja in spomenikov NOB v teh okoljih v spomin tudi borcem iz Slovenije.
- ✓ Nadaljevali bomo **sodelovanje z borčevskimi in antifašističnimi organizacijami v Srbiji, Bosni in Hercegovini, Črni gori ter Makedoniji.** Na povabilo ZZB bo delegacija SUBNOR Srbije v letu 2022 uradno obiskala Slovenijo. V skladu s sprejetimi dogovori, bomo obiskali BiH in intenzivirali sodelovanje z Zvezo borcev Makedonije. Udeležili se bomo

koordinativnega sestanka delegacij borčevskih in antifašističnih organizacij v državah na območju bivše skupne države. Podpirali bomo pobude za nadaljnja srečanja ZB glavnih mest držav na območju bivše Jugoslavije.

- ✓ Posebno pozornost bomo namenjali **sodelovanju s SABA Hrvaške** na vseh nivojih. Podpirali bomo sodelovanje združenj na obmejnih območjih s čezmejnimi veteranskimi organizacijami pri skupnih počastitvah dogodkov iz NOB in skrbi za spomenike; udeležili se bomo že tradicionalnih skupnih spominskih prireditev (Bedenica, Kučibreg); predvidoma vsaj dvakrat bi imeli srečanja na državnem nivoju; pomoč združenjem (Kočevje, Brežice, Krško, Sevnica,..) pri sodelovanju z lokalnimi in regionalnimi organizacijami SABA.
- ✓ Nadaljevali bomo sodelovanje **z Rusko zvezo veteranov (in VPRF)** in skušali organizirati – tudi v sodelovanju z VP RF v RS in VP RS v RF - **predvajanje filma Preboj v Moskvi oz. RF**. Aktivno bomo sodelovali pri pripravah obeleževanja spomina na »Ruski bataljon – razstave v Novi Gorici in drugo.
- ✓ Nadaljevali bomo sodelovanje z Mednarodnim raziskovalnim centrom za 2. svetovno vojno v Mariboru.
- ✓ Društvu **Vranov let**, pristojnim državnim organom in občinam bomo dali pobudo za skupni premislek o možnih aktivnostih za še večjo afirmacijo in tudi mednarodno promocijo celotnega dogajanja pod tem skupnim imenom (reševanje letalcev v Mariboru - spominski pohod - tradicionalna prireditev na Otoku v Beli Krajini), s katerim ohranjamo spomin na pomemben dokaz sodelovanja slovenskega NOG v antinacistični koaliciji.
- ✓ V sodelovanju z drugimi domoljubnimi in veteranskimi organizacijami bomo še naprej organizirali že tradicionalni **Pohod za mir** - septembra, ob svetovnem dnevu miru.
- ✓ Organizirali bomo oz. se udeležili **spominske slovesnosti** in polaganja vencev ob 1. novembru v spomin tujim borcem v NOB (SZ- Rusija, Ukrajina, Azerbajdžan, Kazahstan,..) in grobovih borcev NOB ter taboriščnikov v tujini (Jasenovac, Rab, Gonars, Monošter, Šarvar, Gradec..) ter aktivno sodelovali pri pripravi protokola za izvajanje teh slovesnosti; operativni nosilec: Koordinacijski odbor žrtev vojnega nasilja.

10. Svobodna beseda, informiranost, stiki z javnostjo in promocijska dejavnost

Osrednji medij za medsebojno obveščanje in izmenjavo mnenj v Zvezi je mesečnik Svobodna beseda. Svobodna beseda ponuja najširši in najcelovitejši pregled aktivnosti in delovanja celotne Zveze. Z množico daljših in krajših zapisov odseva razpoloženje med članstvom, s prispevki opozarja na najbolj pereča družbena dogajanja in se odziva na poskuse potvarjanja zgodovine, porast nasilja, strahu in drugih skrajnih oblik dogajanja v družbi. V letu 2019 smo pričeli s projektom »Svobodna beseda za vse«. Naklada se je množično povečala in Svobodna beseda je dobila novo obliko. Namen akcije je imeti cenovno dostopen medij, ki članstvu omogoča dostop do svežih informacij. Glasilo naše organizacije Svobodna beseda trenutno dosega več kot 15.000 naslovnikov.

Vsebinsko težišče sporočil za javnost je NOB s poudarkom na vrednotah in njegovih zgodovinskih pridobitvah za slovenski narod. Obveščanje širšega kroga članstva poteka tudi preko spletne strani, Facebook-u, Twitter-ja in utečenih poteh sistema elektronske pošte.

11. Izobraževanje članstva

Aktivnosti v zvezi z izobraževanjem članstva pri ZZB izvaja Komisija za izobraževanje. Ta bo v prihodnjem obdobju 2022-2023 pripravila seminarska srečanja s predstavniki združenj na temo priprave napovednikov in poročil ter uporabe računalniškega programa za evidenco članstva.

V prihodnjem obdobju bo komisija pripravila usposabljanje praporščakov ter delavnico »Kako pripravimo spominsko slovesnost« (scenarij, režija, odrska postavitve, dogovori z nastopajočimi, avtorske pravice; protokol – nagovori, polaganje cvetja in vencev, praporščaki, govori, napovedovanje itd).

V primeru zainteresiranosti na terenu bo organizirana delavnica Računovodsko in tajniško poslovanje - E računi.

V sodelovanju z mladinsko organizacijo ZZB bo komisija pripravila predavanja oz. okrogle mize na temo stanja v EU in njihovih pogledov na delovanje zveze.

Komisija bo skrbela tudi za povezovanje z osnovnimi in srednjimi šolami v okviru EU projekta – Evropska antifašistična dediščina in natečaja »Kdo je drugi?«.

12. Žrtve vojnega nasilja

Program na tem področju izvaja koordinacijski odbor (KO) žrtev vojnega nasilja pri katerem delujejo taboriščni odbori Rab-Gonars, Ravensbrück, Auschwitz, Buchenwald-Dora, Neuengamme, Mauthausen, Ukradeni otroci in SID Dachau. Vsi drugi TO so prenehali z delovanjem, aktivnosti zanje pa opravljajo posamezni člani KO. Tako so najbolj aktivni odgovorni za področja Renicci v Italiji, Šarvar na Madžarskem, Jasenovac na Hrvaškem, Donja Gradina v BiH, Rabstein, Litomerice

in Terezin na Češkem, Bergen-Belsen, Sachsenhausen in Moringen v Nemčiji, Monigo in Visco v Italiji ter Molat in Slano na Hrvaškem.

KO januarja pripravi tradicionalno osrednjo slovensko prireditev ob dnevu spomina na holokavst. Prav tako v juniju v sodelovanju z Občino Tržič sodeluje pri organizaciji tradicionalne prireditve na Ljubelju. KO in TO Rab-Gonars sta v septembru tudi organizatorja mednarodne spominske svečanosti ob obletnici osvoboditve taborišča v Kamporju na otoku Rabu. Januarja 2022 naj bi skupaj sodelovali v projektu FIR – tisoč mladih z vlakom prijateljstva v Auschwitz.

TO Ravensbrück načrtuje organizacijo tradicionalnega srečanja taboriščnic in taboriščnikov, ukradenih otrok in drugih žrtev vojnega nasilja septembra v Portorožu. TO vsako leto izvede tudi obisk taborišč ob obletnici osvoboditve, predvidoma aprila ter strokovno ekskurzijo na Koroško (Avstrija). Prav tako se udeležuje tudi konference mednarodnega komiteja.

Skupnost internirancev Dachau načrtuje udeležbo dveh članov na zasedanju mednarodnega komiteja, obisk enega izmed taborišč (Rižarna) ob obletnici osvoboditve Dachaua (predvidoma maja) in izdajo Dachauskega poročevalca ter urejanje spletne strani.

TO Rab-Gonars ima v načrtu tradicionalno spominsko slovesnost ob obletnici osvoboditve taborišča (predvidoma septembra), obisk taborišča Kampor ob obletnici, 1. novembru ter ponatis brošure (najmanj v treh jezikih) in izdajo zgibanke. Obisk Gonarsa je predviden ob 1. novembru ter ob obletnici osvoboditve.

TO Auschwitz načrtuje organizacijo strokovne ekskurzije za srednješolce in profesorje v Auschwitz in Auschwitz Birkenau. Prav tako bo odbor sodeloval pri organizaciji vlaka spomina. V letih 2022 in 2023 se bosta dva člana udeležila zasedanja mednarodnega komiteja.

TO Mauthausen pripravlja pester program: Tako delavnice za učence OŠ v sodelovanju z Muzejem novejšje zgodovine Slovenije (ob dnevu spomina na holokavst in vse leto, aktivno udeležbo na sestanku Mednarodnega taboriščnega odbora KL Mauthausen (maj 2022), komemorativne slovesnosti v KL Mauthausen in KL Gusen (5.-8. maj 2022), vodstvo za učence OŠ v KL Mauthausen in KL Gusen (glede na razmere Covid-19), udeležba na proslavah v KL Ljubelj sever in KL Ljubelj jug, udeležba na sestanku Mednarodnega taboriščnega odbora KL Mauthausen (september 2022, predvidoma Lyon), sestanki s CIM-priprava mednarodnega projekta VIA MAUTHAUSEN (v okviru Cultural Routes). Predvidena je prijava mednarodnega projekta je junij 2022. Slovenski del poti obsega pet točk (Ljubelj, Begunje, Ljubljana, Celje, Maribor), kjer bi se postavilo označbe poti internirancev v KL Mauthausen.

TO Buchenwald-Dora načrtuje aprila 2022 in 2023 ob obletnici osvoboditve taborišča sodelovanje na spominskih svečanostih v Buchenwaldu, Dori in Nordhausnu.

TO Ukradeni otroci načrtuje obisk nekaterih nekdanjih taborišč za ukradene otroke.

TO Neuengamme načrtuje udeležbo predstavnika ZZB NOB Slovenije ali potomcev taboriščnikov maja v Neuengammeju ob obletnici osvoboditve taborišča in simpozija s tematiko proti

razpihovanju sovraštva. Drugi obisk pa povezujejo s tematsko konferenco jeseni 2022 in 2023, kjer je glavna tema ozaveščanje mladih generacij.

KO načrtuje stroške za strokovne ekskurzije in sodelovanje na prireditvah v nekdanjih taboriščih v Italiji (Renicci, Padova, Monigo, Pizza) in ob obletnici osvoboditve septembra. V Šarvarju, Jasenovcu in Donji Gradini so predvideni obiski ob obletnici osvoboditve in 1. novembru. Prav tako v Gonarsu in Viscu. K tem stroškom je treba prišteti tudi delo pri urejanju spletne strani, pripravljanju dokumentacije in spisov taboriščnikov in pri izdaji zgibank in zbiranju drugega materiala povezanega s taborišči, kjer so bili slovenski interniranci in interniranke.

13. Priznanja Zveze

Združenja in društva Zveze spodbujamo, da v svojih vrstah prepoznajo aktivne, zaslužne člane in jih predlagajo za srebrno ali zlato plaketo. Z letom 2021 je bila uvedena tudi bronasta plaketa, ki jo združenja oz. društva podeljujejo samostojno, vendar v imenu Zveze.

Vsako leto podelimo maksimalno 20 zlatih in 40 srebrnih plaket.

Pri podeljevanju priznanj naj bo poudarek tudi na mlajših članih, ki ob svojih delovnih obveznostih veliko prostega časa namenijo za delo v organizaciji, pripravi in sodelovanju na raznih slovesnostih in dogodkih posameznega združenja oziroma društva.

Pričakujemo tudi, da bodo v prihodnje podani predlogi za podelitev priznanj vestnim in zaslužnim praporščakom, ki s svojo prisotnostjo na najrazličnejših dogodkih pomembno prispevajo k prepoznavnosti organizacije.

Na predlog Predsedstva Zveze vsako leto podelimo odlikovanja najboljšim krajevnim organizacijam naše Zveze. Namen tega je spodbuditi krajevne organizacije k aktivnemu pomlajevanju članstva in prepoznati ter pohvaliti njihovo aktivno delo.

Zveza podeljuje tudi Listino kot najvišje priznanje članom za njihov dolgoletni in izjemni prispevek k delovanju naše organizacije.

14. Mladinska organizacija Zveze

Za lažji prenos sporočilnosti in poslanstva naše organizacije je potrebno krepiti vzpostavitev mladinske organizacije. Cilj je ustanovitvi nacionalno mladinsko organizacijo, ki izpolnjuje zakonske pogoje za delovanje v javnem interesu v mladinskem sektorju.

Glavne naloge mladinske organizacije so izvajanje organiziranega medgeneracijskega dialoga o vrednotah NOB med še živečimi borci in mlado generacijo. S tem tudi za skrb ohranjati pridobitve in zgodovinski pomen slovenskega narodnoosvobodilnega boja.

Operativne naloge si bo mladinska organizacija zastavila avtonomno in sicer v skladu s smernicami in poslanstvom ZZB.

15. Podpora drugim organizacijam

Ustanova Franca Rozmana - Staneta

Zveza je soustanoviteljica Ustanove Franc Rozman – Stane, ki deluje na področju socialne in humanitarne dejavnosti ter zdravstvenega varstva z namenom pomagati osebam, ki so pomoči potrebne in so včlanjene v društva ustanoviteljev. S svojim delovanjem širi in krepi zavest o solidarnosti, humanosti, domoljubje in ohranjanje zgodovinskega spomina, tradicij ter vrednot upornišva. S svojimi finančnimi sredstvi, poleg finančne pomoči posameznikom, podpira tudi aktivnosti, dogodke in programe ustanoviteljic, ki spodbujajo in razvijajo osnovni namen ustanovitve ustanove.

Vrt spominov in tovarištva - Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija

Zveza bo še naprej podpirala delovanje Ustanove in v tem okviru kot njena soustanoviteljica aktivno sodelovala v njenem upravljanju ter tudi konkretno sodelovala pri načrtovanju in izvajanju aktivnosti, ki so pomembne za ohranjanje spomina in vrednot NOB ter njihovo uresničevanje v sedanjih razmerah na lokalni, pokrajinski in državni ravni, še posebej:

- ✓ pri vzdrževanju Vrta spominov in tovarištva in njegovi bogatitvi z novimi spominskimi drevninami;
- ✓ v aktivnostih, da bi Vrt spominov in tovarištva dobil status kulturnega spomenika državnega pomena;
- ✓ v pripravah in izvedbi aktivnosti v zvezi z obeleževanjem 100. obletnice rojstva K. Destovnika Kajuha, predstavitev partizanskih spominov akad. dr. A. Vratuše in drugih dogodkov in prireditev v Vrta spominov in tovarištva ter Ustanove;
- ✓ s spodbujanjem združenj in PS ZB za obiske Vrta spominov in tovarištva ter za organizacijo skupnih dogodkov in ohranjanje že tradicionalnih oblik sodelovanja (kot so npr. določeni spominski pohodi);
- ✓ z organizacijo tudi določenih delovnih srečanj organov in aktivistov ZZB v Vrta in
- ✓ z aktivnim podpiranjem in krepitvijo sodelovanja Ustanove z drugimi veteranskimi ter sorodnimi organizacijami (ZVVS, Zveza policijskih društev Sever, Društvo generala Maistra, Društvo Zeleni prstan, Fundacija Pot miru in druge).

***

Ta programska izhodišča se sprejme za obdobje 2022 – 2023 in se jih po potrebi dopolni glede na družbene razmere in stanje v Zvezi.

PRESEDIK
Marijan Križman

Številka: 024-1/22